

פרק 12

רווח הון מניירות ערך

נכתב ונערך על ידי יגאל מנשרוב, רו"ח ועומד פלד

תוכן עניינים

עמוד

12.1	כללי
12.2	מיסוי ניירות ערך שאינם נסחרים
12.2.1	יחיד
12.2.2	חבר-בני-אדם
12.2.3	תושבי חוץ
12.2.4	רווחים ראויים לחלוקה בעת מכירת מניות של חבר-בני-אדם תושב ישראל
12.2.5	טבלה מרכזת - ניירות ערך שאינם נסחרים
12.2.6	סמכות שר האוצר
12.2.7	סמכות המנהל
12.3	מיסוי ניירות ערך נסחרים
12.3.1	ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל
12.3.2	רווחים ראויים לחלוקה בעת מכירת מניות של חבר-בני-אדם תושב ישראל
12.3.3	סמכות שר האוצר
12.3.4	סמכות המנהל
12.3.5	דיווח ותשלום מקדמה בגין רווח הון שנוצר ממכירת ניירות ערך נסחרים הרשומים למסחר בבורסה
12.3.6	פריסת רווח ההון
12.3.7	פסיקה - סיווג הכנסות מניירות ערך
12.3.8	חוק עידוד התעשייה
12.4	מיסוי השקעות בקרנות נאמנות
12.4.1	כללי
12.4.2	קרן חייבת - קרן שרווחיה והכנסותיה חייבים במס ברמת הקרן ובעלי היחידות פטורים ממס
12.4.3	קרן פטורה - קרן שרווחיה והכנסותיה פטורים ממס ברמת הקרן ובעלי היחידות חייבים במס

תוכן עניינים (המשך)

עמוד

12.4.4	קרן נאמנות מעורבת- קרן שרווחיה והכנסותיה חייבים במס חלקי ובעלי היחידות חייבים ביתרת המס
12.4.5	הפיכת קרן נאמנות חייבת לקרן נאמנות פטורה
12.4.6	טבלה מסכמת
12.5	רווחים ראויים לחלוקה - סעיף 94 לפקודה
12.6	הפחתת דיבידנד מסכום הפסד הון במכירת מניה
12.7	רווח הון בחבר-בני-אדם שהתפרק
12.7.1	הוראות הסעיף לאור תיקון 147 - החל מיום 1 בינואר 2006
12.7.2	הוראות נוספות
12.7.3	פרשנות המונחים "פירוק" ו"תחילת הפירוק" בפקודת מס הכנסה - פס"ד סיון יצחק
12.7.4	פירוק חברה כעסקה מלאכותית - פס"ד סילבאן שיטרית (ע"א 10666/03), פס"ד דורפברגר (ע"א 3365/06), פס"ד ארנון הראל (עמ"ה 1283/03) ופס"ד מאיר אליהו ויהודית (ע"מ 1225/07)
12.8	מניות שהוחזקו לפני רישומן למסחר בבורסה בישראל ומחוץ לישראל - סעיף 101 לפקודה
12.8.1	כללי
12.8.2	המסלולים הקבועים בסעיף 101 לפקודה
12.8.3	שיעורי המס על רווח הון בידי יחידים
12.8.4	הוראות מעבר שנקבעו במסגרת תיקון 132 לפקודה
12.8.5	מכירת מניות נסחרות אשר נרכשו טרם רישומן למסחר בבורסה ורישומן למסחר נעשה מיום 1.1.2006 ואילך
12.8.6	טבלה מרכזת
12.9	פטור ממס רווח הון לתושב חוץ בגין השקעתו בחברת מו"פ (שלא באמצעות קרן הון סיכון)
12.10	רכישה עצמית של אגרות חוב
12.11	פסיקה – מיסוי תשלום אשר ניתן בעבור ויתור על אופציה במקרקעין

בהקשר זה ראה גם:

4.3	הקצאת מניות/אופציות לעובדים
פרק 15	חוק התיאומים בשל אינפלציה (פרק ב') והתקנות הדולריות
17.16.5	פטורים לתושב חוץ על רווחי הון וריביות

12. רווח הון מניירות ערך

12.1 כללי

ככלל החל מיום 1 בינואר 2012 שיעור המס החל על רווח הון ממכירת ניירות ערך בידי יחיד אשר אינו עונה להגדרת "בעל מניות מהותי"¹ הינו בגובה של 25% ו-30% בידי יחיד שהינו "בעל מניות מהותי" במועד מכירתו של נייר הערך או במועד כלשהו ב-12 חודשים שקדמו למכירה, חלף שיעור המס שחל טרם שנת 2012, בגובה 20% ו-25% בידי יחיד שהינו "בעל מניות מהותי". שיעורי המס כמפורט לעיל לא יחולו ביחס לניירות ערך שהינם אג"ח, נייר ערך מסחרי, מלווה מדינה או הלוואה שאינם צמודים למדד או לשער החליפין ולפיכך, שיעורי המס שיחולו במקרה כאמור יהיו 15% ביחס ליחיד שאינו בעל מניות מהותי ו-20% ביחס לבעל מניות מהותי. עוד יצוין בהקשר זה כי החל מיום 1 בינואר 2013 יחיד אשר הכנסתו החייבת בשנת המס עלתה על 803,520 ש"ח (נכון לשנת 2016) יחול מס נוסף על חלק הכנסתו כאמור בשיעור של 2% (להלן: "מס יסף").

לעניין זה "הכנסה חייבת" - הכנסה ממקורות סעיפים 2-3 לפקודה, הכנסה כמשמעותה בסעיף 89 לפקודה (רווחי הון) וכן הכנסה משבח כמשמעותו בחוק מיסוי מקרקעין ואולם לגבי מכירת זכות במקרקעין בדירת מגורים כהגדרתה בחוק כאמור - רק אם שווי מכירתה עולה על 4 מליון ש"ח והמכירה אינה פטורה ממש לפי כל דין.

שיעור המס על רווח כאמור בידי חבר-בני-אדם הינו שיעור מס החברות (25% נכון לשנת 2016). לעניין פרק זה יחולו ההגדרות כמפורט להלן:

"**נייר ערך**" - כהגדרת "ניירות ערך" בחוק ניירות ערך, לרבות איגרת חוב או מלווה של מדינת ישראל או בערבותה, **איגרת חוב של מדינת חוץ**, יחידה, יחידת השתתפות בשותפות נפט, יחידת השתתפות בשותפות סרטים, זכות באיגוד מקרקעין, נייר ערך שהונפק מחוץ לישראל וכן עסקה עתידית (ההדגשות אינן במקור-פ.ק.).

"**נייר ערך מסחרי**" - כהגדרה ניירות ערך מסחריים בחוק ניירות ערך;

"**עסקה עתידית**" - התחייבות או זכות למסור או לקבל בעתיד כל אחד מאלה: הפרשים בין שערי מטבע חוץ, הפרשי מדד, הפרשי ריבית, נכס או מחיר נכס והכל בכמות, בסכום, במועד ובתנאים הקבועים בהתחייבות או בזכות, לפי הענין וכן מכירה של נייר ערך שטרם נרכש על ידי המוכר;

"**יחידת השתתפות בשותפות נפט**" ו"**יחידת השתתפות בשותפות סרטים**" - כמשמעותן בתקנות לפי סעיפים 20, 31 ו-98 לפקודה, לפי העניין.

"**בורסה**" - בורסה לניירות ערך שניתן לה רישיון לפי סעיף 45 לחוק ניירות ערך, או בורסה לניירות ערך מחוץ לישראל, שקיבלה אישור מידי מי שרשאי לתיתו על פי דין במדינה שבה היא מתנהלת וכן שוק מוסדר, בישראל או מחוץ לישראל, אלא אם כן נאמר במפורש אחרת.

"**בעל מניות מהותי**" מוגדר בסעיף 88 לפקודה כמי שמחזיק, במישרין או בעקיפין, לבדו או יחד עם אחר, ב-10% לפחות באחד או יותר מסוג כלשהו של אמצעי השליטה בחבר-בני-אדם.

לענין זה, "יחד עם אחר" - יחד עם קרובו, וכן יחד עם מי שאינו קרובו ויש ביניהם שיתוף פעולה דרך קבע על פי הסכם בעניינים מהותיים של חבר-בני-האדם, במישרין או בעקיפין.

"**אמצעי שליטה**", בחבר-בני-אדם - כל אחת מאלה:

1. הזכות לרווחים;
2. זכות למנות דירקטור או מנהל כללי בחברה, או בעלי תפקידים דומים בחבר בני-אדם אחר;
3. זכות הצבעה באסיפה כללית בחברה, או בגוף מקביל לה בחבר-בני-אדם אחר;
4. הזכות לחלק ביתרת הנכסים לאחר סילוק החובות בעת פירוק;
5. הזכות להורות למי שלו זכות מן הזכויות האמורות בפסקאות (1) עד (4) על הדרך להפעלת זכותו.

"**קרוב**" מוגדר ככל אחד מאלה:

1. בן זוג, אח, אחות, הורה, הורה הורה, צאצא וצאצא של בן זוג, ובן זוגו של כל אחד מאלה;
2. צאצא של אח או של אחות, ואח או אחות של הורה;
3. חבר-בני-אדם שבהחזקת אדם או קרובו, אדם המחזיק בו וחבר-בני-אדם המוחזק בידי אדם המחזיק בו. לעניין הגדרה זו, "החזקה" - במישרין או בעקיפין, לבד או יחד עם אחר, ב-25% לפחות באחד או יותר מסוג כלשהו של אמצעי השליטה;
4. נאמן כהגדרתו בסעיף 75 לפקודה, לגבי היוצר בנאמנות תושבי ישראל או בנאמנות הדירה וכן נאמן לגבי נהנה בנאמנות נהנה תושב חוץ או בנאמנות לפי צוואה.

12.2 מיסוי ניירות ערך שאינם נסחרים

12.2.1 יחיד

א. כללי

¹ ראה הגדרה להלן.

שיעור המס אשר יחול על יחיד במכירה של ניירות ערך שאינם נסחרים בבורסה החל מיום 1 בינואר 2012, יהיה בהתאם לשיטה הלינארית כמפורט להלן:

- (1) חלק רווח ההון המשוויך לתקופה שמיום הרכישה ועד ליום 31 בדצמבר 2002 יתחייב במס לפי שיעור המס השולי החל על המוכר במועד המכירה.
- (2) חלק רווח ההון המשוויך לתקופה שבין ה-1 בינואר 2003 ועד ה-31.12.2011 (להלן: "מועד השינוי"), יתחייב במס בשיעורים המפורטים להלן:
 - א. לגבי מוכר יחיד שאינו "בעל מניות מהותי" - 20%.
 - ב. לגבי מוכר יחיד שהינו "בעל מניות מהותי" - 25%.
- (3) חלק רווח ההון המשוויך לתקופה שבין ה-1 בינואר 2012 ועד למועד המכירה יתחייב במס בשיעורים המפורטים להלן:
 - א. לגבי מוכר יחיד שאינו "בעל מניות מהותי" - 25%.
 - ב. לגבי מוכר יחיד שהינו "בעל מניות מהותי" - 30%.
- (4) הרווח האינפלציוני שנצמח עד 31 בדצמבר 1993 מחויב במס בשיעור של 10% והרווח האינפלציוני שנצמח החל מ-1 בינואר 1994 פטור ממס.
- (5) יובהר כי ביחס ליחידים אשר בידיהם הכנסות בגובה של מעל לכ-800 אלפי ש"ח יחול, החל מיום 1 בינואר 2013, מס יסף של 2% נוספים על חלק הרווח העולה על כ-800 אלפי ש"ח (כפי שצוין לעיל, המדובר בסכום הכנסה המתעדכן מדי שנה ואשר בעבור שנת המס 2016 עמד על סך של 803,520 ש"ח).

ב. נייר ערך שאינו צמוד למדד

במכירת נייר ערך מסחרי, מילווה או הלוואה, שאינם צמודים למדד, יחול שיעור מס של 15% (חלף שיעור המס של 25%) במידה והמוכר אינו "בעל מניות מהותי" או שיעור מס של 20% במידה והמוכר הינו "בעל מניות מהותי" (חלף שיעור מס של 30%), על חלק רווח ההון שנצמח החל מיום 1 בינואר 2003, ויראו את כל רווח ההון כרווח הון ריאלי.

לעניין זה, "אינם צמודים למדד" - ערכם הנקוב או סכומם אינו צמוד למדד, או שהוא צמוד בחלקו לשיעור עליית המדד, כולו או חלקו, והכל עד לפדיון או להחזר.

ג. יחיד התובע הוצאות ריבית והפרשי הצמדה

בהתאם להוראות סעיף 101א(ב) לפקודה כנוסחו לאחר תיקון 187 לפקודה, יחיד אשר תבע בניכוי כנגד רווח ההון הוצאות ריבית ריאלית והפרשי הצמדה יחויב רווח ההון שהיה לו (הסעיף מתייחס ל"רווח ההון" ולא ל"רווח ההון הריאלי") במס בשיעור של 30% וזאת עד לקביעת שר האוצר הוראות ותנאים אשר בהתקיימם יותרו בניכוי הוצאות ריבית ריאלית והפרשי הצמדה (בהקשר זה ראה סעיף 12.2.6 להלן).

12.2.2 חבר-בני-אדם

שיעור המס שיחול על רווח ההון הריאלי שנצמח ממכירת ניירות ערך שאינם נסחרים בידי חבר בני-אדם, יהא מס החברות על פי השיעור הקבוע בסעיף 126(א) לפקודה אשר נכון לשנת 2016 עומד על 25%.

הרווח האינפלציוני שנצמח עד ה-31 בדצמבר 1993 מחויב במס בשיעור של 10% ואילו הרווח האינפלציוני שנצמח החל מ-1 בינואר 1994 פטור ממס.

12.2.3 תושבי חוץ

א. הוראות החוק עד ליום 1 ביולי 2005

על רווח הון שנצמח עד ליום 1 ביולי 2005 בידי תושב חוץ ממכירת ניירות ערך שאינם נסחרים חלו ההוראות שלעיל בהתאם לזהותו של המוכר (יחיד או חברה) ובכפוף להוראות אמנה (אם קיימת אמנה בין מדינת תושבתו של תושב החוץ לבין מדינת ישראל).

ב. הפטור במסגרת הוראות תיקון 147

במסגרת תיקון 147 לפקודה, אשר תחילתו מיום 1.1.2006, נוספה הוראה המעניקה פטור בגין השקעות תושבי חוץ בחברות ישראליות במסגרת סעיף 97(ב3) לפקודה.

בהוראות הסעיף נקבע כי תושב חוץ שהוא תושב מדינה גומלת (כמשמעותה בסעיף 196 לפקודה), פטור ממס על רווח הון ממכירת נייר ערך של חברה תושבת ישראל, או ממכירת זכות בחבר-בני-אדם תושב חוץ, שעיקר נכסיו הם זכויות, במישרין או בעקיפין, בנכסים הנמצאים בישראל, שאותו רכש בתקופה שבין 1 ביולי 2005 ועד 31 בדצמבר 2008.

הפטור הוענק רק לתושב חוץ שפנה בבקשה לפקיד השומה במועד הדיווח על המכירה, ובהתקיימתם של כל אלה:

- (1) רווח ההון אינו במפעל הקבע שלו בישראל.
- (2) הוא היה תושב מדינה גומלת בעשר השנים שקדמו ליום הרכישה של נייר הערך ברציפות, ולגבי תושב מדינה גומלת שהוא חבר-בני-אדם - 75% לפחות מסוג כלשהו של אמצעי שליטה שבו מוחזקים במישרין או בעקיפין, על ידי יחידים שהיו תושבי מדינה גומלת בעשר השנים שקדמו ליום רכישתו של נייר הערך ברציפות.
- (3) רכישת נייר הערך לא הייתה מקרוב ולא חלו עליה הוראות פרק ה-2 לפקודה או הוראות סעיף 70 לחוק מיסוי מקרקעין.

(4) בתוך 30 ימים מיום רכישת נייר הערך הוגשה לפקיד השומה הודעה על הרכישה ופרטיה.

(5) תושב החוץ הגיש דוח על המכירה לרשות המס במדינת תושבותו.

ג. הפטור במסגרת הוראות תיקון 169

תיקון 169 תיקן את הוראות הסעיף החל מיום 1 בינואר 2009 וקבע פטור ממס בידי תושב חוץ על רווח הון ממכירת נייר ערך של חברה תושבת ישראל, או במכירת זכות בחבר-בני-אדם תושב חוץ, שעיקר נכסיו הם זכויות, במישרין או בעקיפין, בנכסים הנמצאים בישראל, שנרכשו החל מיום 1 בינואר 2009 וזאת כל עוד קיימת עמידה בתנאים הבאים:

(1) רווח ההון אינו במפעל הקבע שלו בישראל.

(2) רכישת נייר הערך לא היתה מקרוב ולא חלו עליה הוראות פרק ה' לפקודה או הוראות סעיף 70 לחוק מיסוי מקרקעין.

(3) נייר הערך לא נסחר בבורסה בישראל במועד המכירה.

יודגש כי עד ליום 31 ביולי 2013 הפטור על רווח הון לא חל במכירת נייר ערך של חברה שביום רכישתו ובשנתיים שקדמו למכירתו, עיקר שוויים של הנכסים שהיא מחזיקה, במישרין או בעקיפין, הם זכויות במקרקעין או זכויות באיגוד מקרקעין.

תיקון 197 לפקודת מס הכנסה קובע כי החל מיום 1 באוגוסט 2013 לא יחול הפטור האמור על רווח הון במכירת נייר ערך של חברה שביום רכישתו ובשנתיים שקדמו למכירתו, עיקר שוויים של הנכסים שהיא מחזיקה, במישרין או בעקיפין, מקורו באחד או יותר מאלה:

(א) זכות במקרקעין או זכות באיגוד מקרקעין כהגדרתן בסעיף 1 ולרבות כל זכות אחרת במקרקעין כמשמעותה בחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969;

(ב) זכות שימוש במקרקעין או בכל נכס המחובר למקרקעין בישראל;

(ג) זכות לניצול משאבי טבע בישראל;

(ד) זכות לפירות ממקרקעין הנמצאים בישראל.

מאידך פטור כאמור יחול על יחיד שהיה תושב ישראל לראשונה או שהיה לתושב חוזר ותיק, ובלבד שבעת רכישת נייר הערך היה תושב חוץ. לעניין רווח ההון יחולו הוראות סעיף 97(ב) לפקודה כאילו נייר הערך היה נכס שהיה לו מחוץ לישראל לפני היותו לתושב ישראל.

כמו כן, יחולו הוראות הקלה כפי שנקבעו ביחס להשקעה בחברות מו"פ (בהקשר זה ראה סעיף 12.9 להלן).

12.2.4 רווחים ראויים לחלוקה בעת מכירת מניות של חבר-בני-אדם תושב ישראל

א. סעיף 94 לפקודה קובע כי במכירת מניה יוקטן סכום רווח ההון הריאלי הנובע מהמכירה בסכום השווה לחלק מהרווחים הראויים לחלוקה שבחברה שמניותיה נמכרות, כחלקו של מוכר המניה בזכות לרווחים בחברה (להלן: "רר"ל").

ב. על הרר"ל יחולו שיעורי המס כפי שנקבעו במסגרת סעיף 94 לפקודה ובכפוף ליום צבירת הרר"ל (בהקשר זה ראה סעיף 12.5 להלן).

מיסוי עסקאות מכר חוזר במניות Repo – החלטת מיסוי 3625/15

החלטת המיסוי עוסקת בשאלת סיווג לצורכי מס ואופן המיסוי במסגרת עסקאות Repo, בין חברה תושבת ישראל המחזיקה במניות חברה אחרת הנסחרת בבורסה לבין גופים פיננסיים המעניקים לה הלוואה פיננסית בגדרה מקבלים את המניות הנסחרות ומחזירים אותן בתום תקופת העסקה.

ככלל העברת ניירות ערך מסווגת כעסקת מכירה והינם אירוע מס לכל דבר ועניין, החייבים במס במועד המכירה.

על אף האמור, הסכם המסגרת יסווג כעסקת הלוואה ותחולנה לגביהם הוראות המיסוי כמפורט בהחלטת מיסוי זו בהתקיים בתקופת העסקה כל התנאים המופעים בהחלטת המיסוי (להלן: **"התנאים"**).

במידה ויתקיימו התנאים, יחול המפורט להלן:

- ניכוי מס במקור בגין תשלום הסכומים המסווגים כריבית יהא בהתאם לקבוע בתקנות מס הכנסה (ניכוי מריבית, מדיבידנד ומרווחים מסוימים), התשס"ו 2005 (להלן: **"תקנות ניכוי מריבית"**).
 - העברת המניות לתיחום חשיפה הכלולה בהסכם המסגרת תסווג כעסקת השאלה לכל דבר ועניין. מובהר כי, לעניין סיווג תחליף הדיבידנד ככל וסיווג ההשאלה הינה השאלה מוטבת יחולו כל הכללים האמורים בפקודה והתקנות מכוחה לרבות האמור בתקנות מס הכנסה (חישוב רווח הון בעסקה עתידית) התשס"ג 2002.
 - ההכנסות מעסקת הפרוורד שנועדו לגידור המניות לתיחום חשיפה יסווג בדומה לסיווג ההכנסות מהמניות לתיחום חשיפה לו היו נמכרות בידי החברה המחזיקה.
 - בגין עסקת ה-PUT יחושב רווח ההון או הפסד הון בידי החברה המחזיקה בהתאם לתקנות מס הכנסה (חישוב רווח הון בעסקה עתידית) התשס"ג 2002.
- במידה ולא יחולו התנאים, יחול המפורט להלן:

- יום המכירה של המניות לתיחום חשיפה בידי החברה המחזיקה יהא במועד הפרת התנאים או במועד הסליקה הפיזית כמוקדם (להלן: **"יום המכירה"**).
- התמורה במכירת המניות תהא השווי בו זוכתה החברה המחזיקה בגין המניות לתיחום חשיפה כנגד קרן ההלוואה וסכום הריבית או שווי המחיר בבורסה בתום יום המסחר ביום המכירה, כגבוה מביניהם. על אף האמור לעיל ככל שהחברה המחזיקה במסגרת ההסכם מזוכה על שווי המניות כפונקציה של שווי המניות בעסקאות שבוצעו על ידי הגופים הפיננסיים במהלך יום המכירה או סמוך לו תיחשב התמורה במכירה כשווי בו זוכתה החברה המחזיקה.
- יודגש כי מתשלום הריבית לגופים הפיננסיים ינוכה במקור ביום המכירה בהתאם לתקנות ניכוי מריבית.

12.2.5 טבלה מרכזת - ניירות ערך שאינם נסחרים

להלן טבלה המרכזת את שיעורי המס על רווח הון ריאלי, שיחולו בעת מכירת ניירות ערך שאינם נסחרים בבורסה או בשוק מוסדר:

זהות המוכר	שיעור המס
יחיד	חישוב ליניארי: בגין חלק הרווח אשר נצמח עד 31.12.2002 - שיעור מס שולי; בגין חלק הרווח אשר נצמח מ- 1.1.2003 עד למועד השינוי - 20% (25% בידי "בעל מניות מהותיים") ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾ ; בגין חלק הרווח אשר נצמח מ- 1.1.2012 ועד יום המכירה - 25% (30% בידי "בעל מניות מהותיים") ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾ .
חבר- בני- אדם	מס חברות ⁽⁶⁾
תושב חוץ	ניירות ערך אשר נרכשו לפני 1 ביולי 2005 - כאמור לעיל בהתאם לזהות המוכר (אם יחיד או חברה) ובכפוף להוראות האמנה (אם קיימת) ⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾⁽⁶⁾ ; ניירות ערך אשר נרכשו על ידי תושב חוץ של מדינה גומלת החל מיום 1 ביולי 2005 ועד ליום 31 בדצמבר 2008 - פטור (בכפוף לעמידה בתנאים שצוינו בסעיף 12.2.3 לעיל) ⁽⁶⁾ ; ניירות ערך שנרכשו החל מיום 1 בינואר 2009 על ידי תושב חוץ- פטור.

(1) בהתייחס לחיוב במס של ר"ל, ראה סעיף 12.5 להלן.

(2) בהנחה והנישום לא תבע בניכוי הוצאות מימון. במידה ונתבעו הוצאות מימון יחול שיעור מס של 30%.

- (3) במידה ונייר הערך אינו צמוד - יחול מס בשיעור 15% או 20% במידה ועסקינן ב"בעל מניות מהותי" ויראו את כל רווח ההון (לרבות הפרשי ההצמדה) כרווח הון ריאלי.
- (4) החל מיום 1 בינואר 2013 על הכנסות בידי יחיד העולות על כ-800 אלפי ש"ח יחול מס יסף של 2% (כפי שצוין לעיל מדובר בסכום המתעדכן על בסיס שנתי ואשר נכון לשנת 2016 עמד על סך של 803,520 ש"ח).
- (5) לעניין הקלות כפי שנקבעו ביחס להשקעה בחברות מו"פ ראה סעיף 12.9 להלן.
- (6) שיעור מס החברות נכון לשנת המס 2016 הינו 25%.

12.2.6 סמכות שר האוצר

במסגרת תיקון 147 לפקודה הוסף סעיף 101א לפקודה המאפשר לשר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע לעניין רווח ההון ורווח ההון הריאלי, קביעת עיתויו וחישוב המס, דרך כלל

- (א) הדרך והשיטה לחישוב רווח ההון ורווח ההון הריאלי, קביעת עיתויו וחישוב המס, דרך כלל או לצורך ניכוי המס, לרבות לעניין קיזוז הפסדים בעת ניכוי המס;
- (ב) התרת הוצאות ואופן ייחוסן;
- (ג) לגבי נכס שיוס רכישתו לפני המועד הקובע, או שיוס רכישתו לפני מועד רישומו למסחר בבורסה, או שחלו לגביו הוראות חוק תיאומים בשל אינפלציה או הוראות לפי סעיף 130א - תיאומים והוראות מעבר, לרבות הוראות בדבר שיעור המס, חישוב רווח ההון וקיזוז הפסדים;
- (ד) נסיבות ותנאים שבהם תיחשב הכנסה ממכירת נייר ערך כהכנסה לפי סעיף 12(1) לפקודה, דרך כלל או לפי משך ההחזקה בנייר הערך;
- (ה) השיטה לחישוב דמי הניכיון, לרבות קביעת סוגי מקרים שבהם יצורפו דמי הניכיון לתמורה;
- (ו) סוגי מקרים שבהם תיחשב עסקה עתידית כעסקת גידור ונסיבות שבהן תיחשב עסקה כאמור כעסקה שההכנסה ממנה היא הכנסה לפי סעיף 12(1) לפקודה, או שבהן תצורף תוצאתה לנכס או להתחייבות המגודרים, בתנאים שנקבעו; לעניין פסקה זו, "עסקת גידור" - עסקה עתידית שנעשתה לשם הגנה על ערך של נכס או של התחייבות, קיימים או עתידים, ובלבד שדווח עליה בהתאם לכללים שנקבעו;
- (ז) לעניין עסקה עתידית ולעניין עסקת השאלה או שאילה של נייר ערך, מכירה בחסר של נייר ערך וכן עסקאות כאמור בין צדדים קשורים - נסיבות שבהן תיחשב העסקה כמכירה והדרך לחישוב ההכנסה ועיתויה;
- (ח) פטור ממס או שיעור מס מופחת על הכנסות של תושב חוץ מנייר ערך הנסחר בבורסה או בתאגיד בנקאי, ממכירת יחידה או מפדיונה או על רווחים שקיבל בשל יחידה;
- (ט) הוראות ותנאים אשר בהתקיימם יותר ניכוי הוצאות ריבית ריאלית והפרשי הצמדה, השיטה לחישובם, הגבלת שיעור הריבית הריאלית שיותר בניכוי כאשר מתקיימים יחסים מיוחדים בין המלווה ללווה, וכן דרכי ההוכחה של ייחוס ההלוואה ושל הוצאות הריבית הריאלית והפרשי הצמדה, לנייר ערך;
- (י) הוראות ותנאים לעניין מכירות ועסקאות בין קרובים או בין צדדים למכירה או לעסקה שמתקיימים ביניהם יחסים מיוחדים, לרבות הוראות לעניין קביעת התמורה, המחיר המקורי ויום הרכישה;
- (יא) תנאים ונסיבות שבהתקיימם יראו בעל מניות כבעל מניות מהותי, נוסף על האמור בסעיף 88 לפקודה, אם חלו לגבי החברה הוראות חלק 2ה;
- (יב) מקרים שבהם יראו יחידה בקרן נאמנות פטורה כנמכרת וכנרכשת מחדש, לעניין בעלי יחידה מסוימים או לעניין כלל בעלי היחידות, והכול בתנאים ובתיאומים שהורה;
- (יג) תנאים ונסיבות שבהתקיימם יראו עסקת מכר חוזר בניירות ערך או העברה לתיחום חשיפה, כהגדרתן בחוק הסכמים בנכסים פיננסיים, התשס"ו-2006, על אף הוראות סעיף 4 לחוק האמור, כהלוואה, ולא כמכירת ניירות ערך.

12.2.7 סמכות המנהל

סעיף 101ב לפקודה מעניק למנהל רשות המסים, סמכות לקבוע כללים לעניין רווח ההון במכירת נייר ערך, בדבר דוחות שיוגשו לפקיד השומה על ידי הנישום ועל ידי חבר בורסה, תאגיד בנקאי, מנהל תיקי השקעות וקרן להשקעות במקרקעין, וכן אישורים שעליהם למסור לנישום.

12.3 מיסוי ניירות ערך נסחרים

12.3.1 ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל

א. יחידים שהכנסתם ממכירת ניירות הערך אינה הכנסה מעסק

ככלל החל מיום 1 בינואר 2012 ובעקבות תיקון 187 לפקודה, רווח ההון הריאלי ממכירת ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל ובח"ל, מתחייב במס בידי יחיד שאינו "בעל מניות מהותי" בשיעור שלא יעלה על 25%.

רווח הון ריאלי ממכירת נייר ערך, שבו המוכר הינו יחיד שהוא "בעל מניות מהותי" במועד מכירתו של נייר הערך או במועד כלשהו ב-12 החודשים שקדמו למכירה, יחויב במס בשיעור שלא יעלה על 30%.

על אף האמור לעיל, רווח הון בידי יחידים ממכירת איגרת חוב, נייר ערך מסחרי, מלווה או הלוואה, שאינם צמודים למדד, יחויב במס בשיעור שלא יעלה על 15% (חלף שיעור מס של 25%) או 20% בידי "בעל מניות מהותי" (חלף שיעור מס של 30%) ויראו את כל רווח ההון כרווח הון ריאלי.

לעניין זה, "אינם צמודים למדד" - ערכם הנקוב או סכומם אינו צמוד למדד, או שהוא צמוד בחלקו לשיעור עליית המדד, כולו או חלקו, והכול עד לפדיון או להחזר.

בהתאם להוראות סעיף 101א(ב) לפקודה כנוסחו לאחר תיקון 187 לפקודה, יחיד אשר תבע בניכוי כנגד רווח ההון הוצאות ריבית ריאלית והפרשי הצמדה יחויב רווח ההון שהיה לו (הסעיף מתייחס ל"רווח ההון" ולא ל"רווח ההון הריאלי") במס בשיעור של 30% וזאת עד לקביעת שר האוצר הוראות ותנאים אשר בהתקיים יותרו בניכוי הוצאות ריבית ריאלית והפרשי הצמדה (בהקשר זה ראה סעיף 12.2.6 לעיל).

כמפורט לעיל החל מיום 1 בינואר 2013 על יחיד אשר הכנסותיו, כולל רווחי הון, עולות על כ-800 אלף ש"ח יחול שיעור מס יסף של 2% (כאמור סכום הכנסה המתעדכן מדי שנה ואשר בעבור שנת המס 2016 עמד על סך של 803,520 ש"ח).

לעניין זה יודגש כי על פי הוראות סעיף 94 לפקודה, כנוסחו לאחר תיקון 147, במכירת מניה הנסחרת בבורסה בידי יחיד שהינו "בעל מניות מהותי" במועד המכירה או ביום כלשהו ב-12 החודשים שקדמו למכירה, יוקטן סכום רווח ההון הריאלי הנובע מהמכירה בסכום השווה לחלק מהרווחים הראויים לחלוקה שנצברו מיום 1 בינואר 2006 ואילך, בחברה שמניותיה נמכרות, כחלקו של מוכר המניה בזכות לרווחים בחברה (בהקשר זה ראה בסעיף 12.5 להלן).

ב. חברות

על פי הוראות סעיף 91א(א) לפקודה, חבר-בני-אדם יהיה חייב במס על רווח ההון הריאלי בשיעור מס החברות כקבוע בסעיף 126א(א) לפקודה (בשיעור 25% נכון לשנת המס 2016).

ג. תושבי חוץ

בהתאם להוראות סעיף 97ב(2) לפקודה, כנוסחו לאחר תיקון 147 לפקודה, פטור תושב חוץ ממס על רווחי הון הנצמחים לו בעת מכירת ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל וזאת כל עוד רווח ההון אינו במפעל הקבע שלו בישראל.

במכירת נייר ערך הנסחר בבורסה בישראל שנרכש לפני יום רישומו למסחר, אשר אילו נמכר לפני רישומו כאמור לא היה זכאי תושב החוץ לפטור ממכירתו לפי סעיף 97ב(3) לפקודה, יחויב חלק רווח ההון שנצמח עד ליום רישומו למסחר, אך לא יותר מסכום רווח ההון במועד מכירתו, במס בשיעור הקבוע בסעיף 91 לפקודה ובלבד ששוויו ביום הרישום גבוה משוויו ביום רכישתו ושהתמורה במועד מכירתו גבוהה משוויו ביום רכישתו.

הוראות סעיף 97ב(2) לפקודה לא יחולו על רווח הון ממכירת מניה בקרן להשקעות במקרקעין. נציין כי על מנת לנסות ולהקטין את היקף פעילותם של השחקנים הזרים בשוק המט"ח המנצלים את פערי הריבית בין ישראל לבין חו"ל (בעיקר באמצעות רכישת מק"מים) וגורמים לתיסוף של השקל, פורסם ברשומות ביום 16 בנובמבר 2011 החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 186), התשע"א-2011, אשר עיקרו תיקון הוראות 97ב(2) לפקודה. בהתאם לתיקון לא יחול פטור בידי תושב חוץ במכירת אגרות חוב או מלווה של מדינת ישראל או בערבותה, הרשומים למסחר בבורסה בישראל ושהמועד לפדיונם אינו עולה על 13 חודשים מלאים מיום הוצאתם (להלן: "מלווה מדינה קצר מועד") ועל עסקה עתידית שנכס הבסיס שלה הוא במישרין או בעקיפין מלווה מדינה קצר מועד. יצויין כי כניסתו לתוקף של התיקון הינו מיום 16 בדצמבר 2011 (להלן: "יום התחילה") והוא יחול על רווח הון ממכירת מלווה מדינה קצר מועד ועל רווח הון מעסקה עתידית שנכס הבסיס שלה הוא במישרין או בעקיפין מלווה מדינה קצר מועד, שיימכרו החל מיום התחילה ואשר נרכשו לפני יום התחילה או בשנתיים שמיום התחילה.

נבהיר כי במסגרת תיקון 197 לפקודה הורחבה ההוראה כאמור כך שהחל מיום 1 באוגוסט 2013 התיקון חל על רווח הון ממכירת מלווה מדינה קצר מועד ועל רווח הון מעסקה עתידית שנכס הבסיס שלה הוא במישרין או בעקיפין מלווה מדינה קצר מועד, שיימכרו החל ממועד זה.

כמו כן תקנות מס הכנסה (פטור ממס על רווח הון מעסקה עתידית) (תיקון), התשע"א-2011 מבטלות לתושבי חוץ את הפטור ממס על רווחי הון הנובעים מעסקה עתידית שנכס הבסיס שלה

הוא במישרין או בעקיפין אגרת חוב או מלווה מדינה שהוצאו על ידי המדינה או בערבותה, הרשומים למסחר בבורסה בישראל ושמועד פדיונם אינו עולה על 13 חודשים מלאים מיום הוצאתם. ביטול הפטור חל מיום 7 ביולי 2011.

ד. ניירות ערך זרים

1) יחידים

ככלל החל מיום 1 בינואר 2012, רווח הון ריאלי ממכירת ניירות ערך זרים, מתחייב במס בשיעור של 25% בידי יחיד שאינו "בעל מניות מהותי" ובשיעור של 30% בידי יחיד שהינו "בעל מניות מהותי".

במכירת ניירות ערך זרים שיום רכישתם קדם ליום 31 בדצמבר 2004 יחולו הוראות אלו:

- א. על חלק רווח ההון הריאלי שנצמח עד 31 בדצמבר 2004 - 35%.
- ב. על חלק רווח ההון הריאלי שנצמח מיום 1 בינואר 2005 - 25% (או 30% במידה ומדובר ב"בעל מניות מהותי").

2) חבר-בני-אדם

ראה התייחסותנו לעיל, לעניין ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל או בחו"ל.

ה. מקרים מיוחדים

במכירת יחידת השתתפות בשותפות נפט ובמכירת יחידת השתתפות בשותפות סרטים, חלק רווח ההון הריאלי בגובה ניכוי אזילה, בגובה ניכוי הוצאות חיפוש ופיתוח או בגובה הוצאות הפקת סרט, שהותרו בתקנות לפי סעיפים 20, 31 ו-98 לפקודה לפי העניין, יחויב במס כאמור בסעיף 121 לפקודה לגבי יחיד ובשיעור מס חברות לגבי חבר-בני-אדם.

ו. סמכות שר האוצר

סעיף 101א לפקודה מעניק לשר האוצר, סמכות לקבוע הוראות בעניינים מסוימים (בהקשר זה ראה סעיף 12.2.6 לעיל).

השפעת ירידת שער הדולר על רווח ההון שנוצר במכירת ניירות ערך צמודים למט"ח או נקובים במט"ח

בפסק דין ע"מ 13485-02-13 "כלל פיננסים" נקבע כי בעת שמתקיימת עסקת מכירת ניירות ערך צמודים למט"ח או מכירת ניירות ערך נקובים במט"ח, יש לפצל עסקה זו לשתי עסקאות: מכירת מט"ח ומכירת ניירות ערך צמודים למט"ח או נקובים במט"ח.

מכירת מט"ח חייב במס ועל כן, ניתן לקזז הפסד הוני שנוצר בגין ירידת שער החליפין ולהקטין את רווח ההון בעסקה.

מנגד, ירידת שער החליפין אינה ניתנת לקיזוז במקרה של רווח הון, כאשר מדובר בעסקה של מכירת ניירות ערך צמודים למט"ח או נקובים במט"ח, ולכן במקרה זה לא יוקטן רווח ההון שנוצר בעסקה.

ז. טבלה מרכזת

להלן טבלה המרכזת את שיעורי המס על רווח הון ריאלי ממכירת ניירות ערך בשוק ההון בידי תושבי ישראל:

חברות	יחיד לאחר תיקון 187	נתונים נוספים	סוג נייר הערך
מס חברות ⁽⁵⁾	פטור 15% ⁽¹⁾⁽²⁾ 20% - בעל מניות מהותי ⁽¹⁾⁽²⁾	הונפק לפני ה- 8.5.2000 הונפק לאחר ה- 8.5.2000	מלווה קצר מועד, אג"ח נסחרות בבורסה בישראל (לא צמודות)
מס חברות ⁽⁵⁾	פטור 25% ⁽¹⁾ 30% - בעל מניות מהותי	הונפק לפני ה- 8.5.2000 הונפק לאחר ה- 8.5.2000	אג"ח נסחרות בבורסה בישראל (צמודות)
מס חברות ⁽⁵⁾	25% ⁽¹⁾ 30% - בעל מניות מהותי	.	ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל ⁽³⁾
מס חברות ⁽⁵⁾	25% ⁽¹⁾ 30% - בעל מניות מהותי ⁽⁴⁾	מכירה החל מ- 2005	ניירות ערך זרים

- (1) בהנחה והנישום אינו דורש בניכוי הוצאות ריבית ריאלית והפרשי הצמדה.
- (2) המס יוטל על כלל רווח ההון (ריאלי ואינפלציוני).
- (3) לרבות נייר ערך של חברה ישראלית הנסחר בחו"ל.
- (4) במידה ונייר הערך נרכש לפני 31 בדצמבר 2004 - בגין חלק רווח ההון הריאלי עד 31 בדצמבר 2004 יחול מס בשיעור של 35%.
- (5) שיעור מס החברות הקבוע בסעיף 126 לפקודה (25% בשנת 2016).

12.3.2 רווחים ראויים לחלוקה בעת מכירת מניות של חבר-בני-אדם תושב ישראל

סעיף 94 לפקודה קובע כי במכירת מניה של חברה שמניותיה רשומות למסחר בבורסה, על ידי חבר-בני-אדם או על ידי מי שהיה "בעל מניות מהותי" במועד המכירה או ביום כלשהו ב-12 החודשים שקדמו למכירה, יוקטן סכום רווח ההון הריאלי הנובע מהמכירה בסכום השווה לחלק מהרווחים הראויים לחלוקה שנצברו מיום 1 בינואר 2006 ואילך, בחברה שמניותיה נמכרות, כחלקו של מוכר המניה בזכות לרווחים בחברה. על הרר"ל יחולו שיעורי המס כפי שנקבעו במסגרת סעיף 94 לפקודה ובכפוף ליום צבירת הרר"ל (בהקשר זה ראה סעיף 12.5 להלן).

12.3.3 סמכות שר האוצר

סעיף 101א לפקודה מעניק לשר האוצר, סמכות לקבוע הוראות בעניינים מסויימים (בהקשר זה ראה סעיף 12.2.6 לעיל).

12.3.4 סמכות המנהל

סעיף 101ב לפקודה מעניק למנהל רשות המסים סמכות לקבוע כללים לעניין רווח הון במכירת נייר ערך, בדבר דו"חות שיוגשו לפקיד השומה על ידי הנישום ועל ידי חבר בורסה, תאגיד בנקאי, מנהל תיקי השקעות וקרן להשקעות במקרקעין וכן אישורים שעליהם למסור לנישום.

12.3.5 דיווח ותשלום מקדמה בגין רווח הון שנוצר ממכירת ניירות ערך נסחרים הרשומים למסחר בבורסה

במסגרת תיקון 147 לפקודה שוננו חובות הדיווח על רווח הון שנוצר לנישום ממכירת נכסי הון ואת החובה החלה עליו לשלם מקדמת רווח הון (להלן: "המקדמה") תוך 30 ימים ממועד המכירה. במסגרת התיקון נקבע כי נישום המוכר נייר ערך הרשום למסחר בבורסה ו/או יחידה בקרן נאמנות בגינם נוצר רווח הון ואשר בעת מכירתם לא נוכה בגינם מס במקור בהתאם לסעיף 164 לפקודה ועל אותו מוכר חלה חובת הגשת דוח שנתי לרשויות המס, תחול על מוכר כאמור חובת הגשת דוח על רווח ההון ולשלם מקדמה ביום ה-31 ביולי וביום ה-31 בינואר של כל שנת מס, בשל מכירת ניירות ערך אשר נמכרו בששת החודשים שקדמו לחודש שבו חל יום הדיווח וזאת חלף הדיווח הסטנדרטי שחל על הנישומים (קרי 30 ימים ממועד מכירת נכס הון אשר נבע ממנו רווח הון).

מלשון הסעיף שתוקן עולה כי במידה ולנישום פלוני נוצר רווח הון ממכירת ניירות ערך נסחרים ובידו אישור מרשויות המס לפטור מניכוי מס במקור מעסקאות בשוק ההון בהתאם לסעיף 164 לפקודה, או לחילופין אישור לניכוי מס בשיעור הנמוך משיעור המס הסופי הקבוע בפקודה (למשל ניכוי בשיעור של 2%), הרי שעל אותו נישום לא תחול חובת הגשת דוח על רווח הון ותשלום מקדמה בגימו.

במסגרת הנחיה שפרסמה רשות המסים ביולי 2006 בקשר לתיקון סעיף 91 לפקודה נקבע כי במקרים בהם לא נוכה **מלוא** המס במקור (להבדיל מניכוי המס במקור) מרווח ההון שנוצר לנישומים ממכירת ניירות ערך סחירים, תחול חובת דיווח ותשלום מקדמה פעמיים בשנה (בנוסף לדו"ח השנתי) ביום 31 ביולי וביום 31 בינואר בכל שנה.

עד 31 ביולי יש לדווח ולשלם מקדמה על פי הדיווח, לגבי עסקאות שבוצעו בחודשים ינואר עד יוני באותה שנת מס.

עד ה-31 בינואר בשנה העוקבת, יש לדווח ולשלם מקדמה לגבי העסקאות שבוצעו מחודש יולי ועד חודש דצמבר בשנת המס שקדמה למועד הדיווח.

הדיווח ייעשה באמצעות הודעה לפקיד השומה (מחלקת הגביה). ההודעה תפרט את סך התמורות מכל המכירות שבוצעו בתקופה (מספר אחד מסכם), סך כל הרווחים מניירות ערך שנמכרו בתקופה, סך כל ההפסדים מניירות שנמכרו בתקופה, סך הרווח או ההפסד נטו (לאחר קיזוז ההפסדים מהרווחים) ממויין לפי שיעורי המס הרלוונטיים.

מהאמור לעיל עולה כי גם כאשר התוצאה הסופית מצביעה על הפסד, יש לבצע את הדיווח האמור.

ההודעה תכלול גם את סכום המקדמה לתשלום כפי שהיא עולה מהפירוט הנ"ל. עם הגשת ההודעה, תשלום המקדמה.

על אף האמור לעיל, הנחיית רשות המסים שפורסמה כאמור קובעת כי גם נישומים שמכרו ניירות ערך נסחרים ואשר נבע מהם רווח הון ובידם אישור מרשויות המס לפטור מניכוי מס במקור בגין העסקאות כאמור או לחילופין אישור לניכוי מס בשיעור הנמוך משיעור המס הסופי הקבוע בפקודה (בשנת המס 2010: **יחיד - 20% וחברה - 25%**), תחול לגביהם חובת הגשת דוח על רווח ההון ותשלום מקדמה שהיא מחושבת כסכום הפרש המס שהיה אמור להתחייב בו הנישום (מס סופי) בגין רווח ההון שנוצר לו ממכירת נייר הערך הסחיר בניכוי סכום המס ששולם על ידו.

נציין כי קיים ספק אם הנחיית רשות המסים עולה בקנה אחד עם יישום דווקני של הוראות החוק. בהקשר זה נציין כי בהתאם לתקנות מס הכנסה (כללי קביעת עסקאות, הכנסות או מכירות לעניין מקדמות), התשס"ד-2004, על נישומים אשר משלמים מקדמות בשיעור ממחזור עסקאותיהם לכלול בחישוב מחזור העסקאות גם תמורה בגין מכירת ני"ע הנסחרים בבורסה. לאור האמור לעיל נקבע, בהוראת רשות המסים מיום 24 ביולי 2006, כי באותם מקרים בהם עלול להיווצר "כפל חיוב במקדמה", רשאי פקיד השומה להקטין את סכום המקדמה, בכפוף להנחת דעתו לפיה המס בשנת הבסיס (שנלקח לצורך חישוב המקדמות השוטפות) כולל חבות מס מהותית בשל רווחים מניירות ערך נסחרים בבורסה.

במסגרת ההודעה וחישוב הרווח, ניתן לקזז רק הפסדי הון שטרם קוזזו מרווחים אחרים עד תום תקופת הדיווח אליה מתייחסת ההודעה. עם זאת נקבע כי לא יהא ניתן לקזז הפסדים מניירות ערך שנוצרו באותה תקופה בחשבון ניירות ערך אחר שבו מבוצע קיזוז שוטף של הפסדים מרווחים לצורכי ניכוי מס במקור (למשל חשבון בבנק בישראל) אלא אם כן, ניתן בשל כך אישור פקיד השומה.

לעניין זה נציין כי ביום 31 באוגוסט 2011 **תוקנו תקנות מס הכנסה** (ניכוי מתמורה, מתשלום או מרווח הון ממכירת נייר ערך, במכירת יחידה בקרן נאמנות או בעסקה עתידית) (תיקון) **התשס"ג – 2002**, כך שהחל מיום 1 בינואר 2012, בעת חישוב רווח ההון על ניירות ערך נסחרים לצורך ניכוי המס במקור, יותר בקיזוז הפסד מניירות ערך שנוצר במהלך שנת המס (והיה בניהולו של המוסד הכספי), בין אם נוצר לפני מועד יצירת הרווח ובין אם בחודשים לאחרי, וזאת להבדיל ממצב הדברים הקודם אשר על פיו הותרו לקיזוז כנגד רווח ההון שנוצר אך ורק הפסדים אשר נוצרו עד לחודש בו נוצר הרווח וגם זאת כל עוד המדובר היה בהפסדים אשר נוצרו באותה שנת מס.

12.3.6 פריסת רווח ההון

סעיף 91(ה) לפקודה קובע כי ניתן לפרוס רווח הון לתקופה שאינה עולה על תקופת הבעלות בנכס כמפורט להלן או על תקופה של ארבע שנות מס, המסתיימת בשנת המס בה נבע הרווח, הקצרה ביניהן, כך ששיעורי המס שיחולו על רווח ההון יהיו שיעורי המס שהיו חלים עליו בשנות המס בהן נפרס הרווח.

12.3.7 פסיקה - סיווג הכנסות מניירות ערך

א. סיווג הכנסות מניירות ערך הנסחרים בבורסה כהכנסות מעסק (עמ"ה 1061/01 מגיד רפאל נ' פקיד שומה פתח תקוה)

בספטמבר 2006 ניתן בבית המשפט המחוזי פסק דין בנושא שאלת החבות במס בגין רווחים מניירות ערך הנסחרים בבורסה שהפיק המערער בשנת 1993 וסיווג הכנסות אלו כהכנסות מ"עסק".

המערער עבד כמנהל השקעות בחברה לביטוח בשנים 1992-1994 (להלן: "החברה"). בשנת 1993 הפיק המערער הכנסות מניירות ערך.

לטענת פקיד השומה הכנסותיו של המערער מניירות ערך בשנת 1993 הינן הכנסות מעסק. לחילופין סווגה ההכנסה כהכנסה מהשתכרות או מרווח לפי סעיף 2(2) לפקודה ולחילופי חילופין כהשתכרות או רווח מכל מקור אחר על פי סעיף 10(2) לפקודה.

לטענת המערער פעילותו מניירות ערך אינה מגיע לכדי "עסק", ולפיכך הכנסותיו מניירות ערך פטורות ממס לפי הוראות צו מס הכנסה (פטור ממס על רווח הון ממכירת מניות), התשמ"ב-1981, אשר בוטל ביום 1 בינואר 2003.

בית המשפט בחן את פעולות המערער בהתאם למבחנים שנקבעו בפסיקה, "מבחנים לקיומו של עסק", וזאת במטרה לקבוע את אופן סיווג ההכנסות שהפיק המערער מניירות ערך, כמפורט:

(1) מבחן טיב הנכס - ניירות ערך הינם נכסים בעלי נזילות גבוהה ולא אחת הינם בעלי אופי ספקולטיבי, בשל התנודתיות הרבה המאפיינת אותם ואת המסחר בהם.

(2) מבחן התדירות - המערער ביצע 96 פעולות של קניה ומכירה ב-233 ימי מסחר. תדירות זו הינה גבוהה מאוד ביחס לאדם פרטי ובעלת סממנים מובהקים של עסק, שההכנסה ממנו הינה הכנסה פירותית.

(3) מבחן היקף העסקאות - היקף העסקאות שביצע המערער היה גבוה מהן נבע רווח של כ-1.8 מליון ש"ח ב-233 ימי מסחר. היקף העסקאות הגבוה מהווה אינדיקציה לקיומו של עסק ולסיווג הכנסות המערער מפעילותו בניירות ערך כהכנסות מ"עסק".

(4) מבחן המימון - לכאורה השתמש המערער בכספו לצורך מימון ההשקעות. עם זאת ביצע המערער פעולות של קניה ומכירה בחשבונות של החברה בה הועסק, אשר יכלו להשפיע על שערי המניות ובאופן זה למקסם את רווחיו מפעילותו האישית במסחר בניירות ערך. המערער השתמש באופן עקיף בכספי החברה לצורך הגדלת רווחיו האישיים. לפיכך נראה כי באופן עקיף הגדיל המערער את רווחיו על בסיס מימון זר.

(5) מבחן ההשבחה - מבחן זה אינו רלוונטי לעניין עסקאות בניירות ערך הנסחרים בבורסה ברמת החזקות בחברה שאינה עולה כדי יכולת להשפיע על פעילות החברה ו"השבחתה".

(6) מבחן הבקיאיות - המערער הינו בעל בקיאות רבה בשוק ההון. במסגרת עבודתו בחברה הוא היה האחראי לניהול השוטף של מחלקת ההשקעות. כמו כן עבר המערער קורס מתקדם ליועצי השקעות והינו גם בעל תואר ראשון בכלכלה. כל אלה מצביעים על בקיאות ומומחיות בתחום שוק ההון.

(7) מבחן הנסיבות - על פי מבחן גג זה נסיבות רכישת ניירות הערך מצביעות כי יש לסווג את הכנסות המערער מניירות הערך כהכנסה מעסק לאור העובדה כי השתמש בבקיאותו והשקיע חלק ניכר מזמנו לצורך הפקת הרווחים. היכרותו עם שוק ההון, השקעת מחשבה אמצעים וזמן, איפשרו למערער להשיג רווחים מהפעילות בניירות ערך. ממכלול הדברים עולה כי מדובר בהכנסה פירותית.

לפיכך, פסק בית המשפט כי הכנסות המערער מניירות ערך הינן הכנסות שהופקו מעסק או ממשלח יד כהגדרתם בסעיף 1(2) לפקודה. בית המשפט התיר למערער לנכות כנגד הכנסותיו מניירות הערך, הוצאות שהוציא בגין קניה ומכירה של ניירות הערך.

בהקשר זה ראה גם חוזר מס הכנסה מס' 13/2004.

ב. סיווג רווחים ממכירת מניות שליטה בחברה בורסאית

ביום 13 בפברואר 2011 ניתן פסק דין ע"מ 1166/04 קרלוס בגס נגד פקיד שומה ת"א-יפו 1 (להלן: "פסק הדין") מפי בית המשפט המחוזי בתל-אביב הבוחן כיצד יש לראות רווחים ממכירת מניות שליטה בחברה בורסאית האם כרווח הון או שמא כהכנסה פירותית.

במסגרת פסק הדין אוחדו הדיונים בנוגע לשומות אשר הוצאו לחברת קרלוס בגס בע"מ (להלן: "חברת בגס") ולחברת ישראל און ליין בע"מ (להלן: "ישראל און ליין") (להלן ביחד: "החברות" או "המערערות"). החברות, המוחזקות במישרין על ידי מר קרלוס בגס (52%) ושני בניו אבי בגס (24%) וגבי בגס (24%), מהוות חלק מ"קבוצת יפעת" (להלן: "הקבוצה") אשר הינה קבוצת חברות המצויה תחת החזקתם של בני המשפחה כאמור, במישרין ובעקיפין. מניותיה של חברת קו מנחה הונפקו למסחר בבורסה בתל-אביב בשנת 1991, כאשר עיקר פעילותה הינו בתחום של מערכות מידע בורסאיות, לרבות מידע על חברות הנסחרות בבורסה והעברת מידע ללקוחות בזמן אמת. כמו כן משמשת החברה כזכיינית של רשם החברות ובעלותה אתר אינטרנט הפעיל בתחומי העסקים והפיננסים.

החל משנת 1997 ועד לתום המחצית הראשונה של שנת 1999 רכשה הקבוצה שליטה במניותיה של חברת קו מנחה (להלן ביחד: "המניות"). זמן קצר לאחר מכן החלו מגעים בין נציגי הקבוצה לבין נציגים מטעם קונצרן כלל בנוגע למכירת חלק ממניות קו מנחה לחברת כלל טכנולוגיות (להלן: "כלל"). ביום 23.7.1999 רכשה כלל מהקבוצה 28.8% ממניות קו מנחה תוך הותרת רווח בידיה של חברת בגס בסך של כ-10.1 מליון ש"ח.

לטעמו של פקיד שומה ת"א-יפו 1 (להלן: "המשיב") אירוע מכירת המניות על ידי המערערות לחברת כלל הינו "עסקת אקראי בעלת אופי מסחרי" אשר ההכנסה ממנה הינה הכנסה פירונית לפי סעיף 12(1) לפקודה. כמו כן, מעביר פקיד השומה במסגרת המבחנים השונים את החברות להן קמו הרווחים בגין מכירת המניות כאמור, בנפרד.

מאידך טענו המערערות כי מכירת המניות נעשתה במישור ההוני וזאת לאור העובדה כי רכישתן ומכירתן נועדה לאפשר לקבוצה להשתלט על קו מנחה תוך הכנסת שותף אסטרטגי בהפעלתה וניהולה. יתרה מכך, הואיל ומדובר במכירת "מניה" כהגדרתה בצו מס הכנסה (פטור ממס על ריווח הון ממכירת מניות), התשמ"ב-1981, כפי שחל במועד המכירה, פטורה מכירה כאמור ממס. לעמדה כאמור מגיעות המערערות מתוך הטענה כי בחינתם של הקריטריונים השונים לסוגיה, כפי שנקבעו במסגרת הפסיקה, צריכה להיעשות בעניינם בראיית הקבוצה בכללותה חלף בחינת כל אחת מן החברות בנפרד.

כבר בראשית דבריו מצהיר כבוד השופט אלטוביה כי לצורך קביעת מהותה של עסקה לא קיימת נוסחה מתמטית המאפשרת לשקול את המבחנים השונים ולהגיע לתוצאה מדויקת לגבי כל מקרה ומקרה. בהתאם, בחינתה של עסקה צריכה להיעשות על פי הקריטריונים השונים כפי שנקבעו בפסיקה, תוך בחינת מירב המבחנים באופן מצטבר כך שבסופו של יום ניתן יהיה לזכך מתוכם את מהותה האמיתית של העסקה.

בקשר עם אופן יישומם של מבחנים כאמור קובע כבוד השופט כי מיקומן של המערערות בתוך הקבוצה צריך להיעשות רק במסגרת מבחן הנסיבות הכלליות וכי כל יתרת המבחנים חייבים להיבדק לגבי כל אחת מן המערערות בנפרד. זאת ועוד, הואיל ו"עסקת אקראי בעלת אופי מסחרי" מצויה על התפר שבין העסקי להוני ובין העסקי לפרטי לא אחת צרוף מכלול המבחנים ובחינתם במבט על, בהקשר של הנסיבות הכלליות ותוך איתור כוונת הנישום, תהא הדרך המועדפת לסיווג האירוע וההכנסה הנובעת ממנו.

בסופו של דבר קובע כבוד השופט כי מבחן הנסיבות של העסקה וההתחקות אחר מטרותיה האמיתיות מוביל למסקנה כי רכישת המניות על ידי הקבוצה הייתה בבחינת רכישה הונית של עסק המתאים לליבת העסקים של הקבוצה ושלה הידע לנהל אותה, ליעל אותה ולקצור ממנו רווחים שכן קצירתם של אותם רווחים נועדה להיעשות מהחברה אשר מניותיה נרכשו ולא ממסחר במניותיה, מסקנה הנגזרת מעצם הכנסתה של כלל כשותף אסטרטגי לתחום הפעילות של חברת קו מנחה.

ג. מכירת מניות לחברה בבעלות נישום ומשיכת דיבידנד כהחזר הלוואת בעלים - עסקה מלאכותית

ביום 3 ביוני 2013 ניתן פסק דין עמ"ה 1094/08 יחזקאל גוטשל השקעות בע"מ ואחרים נגד פקיד שומה למפעלים גדולים מפי בית המשפט המחוזי בתל-אביב אשר דן בין היתר במכירתן של מניות לחברה בבעלותו של נישום יחיד ומשיכת דיבידנד כהחזר הלוואת בעלים ללא מיסוי כהחזר הלוואת בעלים.

בחודש מאי 2002 התקשר מר גוטשל עם חברת יחזקאל גוטשל השקעות בע"מ, חברה בבעלותו, (להלן ביחד: "המערערים") למכירתן של מניות סחירות שהיו בידי (להלן: "המניות הסחירות"). לצורך רכישתן של המניות הסחירות נטלה המערערת הלוואות בנקאיות אשר נפרעו בהמשך על ידי מר גוטשל כנגד רישומה של יתרת זכות לטובתו בספרי המערערת (להלן: "יתרת הזכות").

רווח ההון שצמח למר גוטשל ממכירתן של המניות הסחירות דווח לרשויות המס כרווח פטור ממס מכוח הוראות צו מס הכנסה (פטור ממס על רווח הון ממכירת מניות), התשמ"ב-1981 והוראות סעיף 21א לחוק לעידוד התעשייה (מסים), התשכ"ט-1969. במהלך השנים חולקו דיבידנדים מאת החברות הסחירות לידי המערערת (כאמור בפטור ממס מכוח הוראות סעיף 126(ב) לפקודת מס הכנסה) כאשר סכומים כאמור הועברו למר גוטשל אף הם בפטור ממס כנגד הקטנת יתרת הזכות כאמור לעיל.

פקיד השומה למפעלים גדולים (להלן: "המשיב") קבע כי יש להתעלם מהעסקאות בהיותן עסקאות מלאכותיות שמטרתן העיקרית הימנעות ממס או הפחתת מס בלתי נאותה מכוח הוראות סעיף 86 לפקודה, ומשכך יש, לצרכי מס, לראות את המניות הסחירות כאילו הן מוחזקות ישירות על ידי מר גוטשל ובהתאם לחיבו במס בגין הדיבידנד אשר חולק על ידי החברות הסחירות כחולק ישירות לידי.

מר גוטשל והמערערת מצידם טענו כי בבסיס עסקת העברת המניות הסחירות עמדו שלושה טעמים כלכליים וזאת מעבר ליתרון המיסוי הברור בצעד זה: הצפת ערכן של המניות הסחירות, מכירת חלק מן המניות הסחירות תוך שמירה על מאזן הכוחות בין בעלי השליטה בחברה הסחירה וכן יצירת מבנה אחזקות להעברת השליטה במניות הסחירות ליורשיו של מר גוטשל.

תוך בחינת הטיעונים הכלכליים של מר גוטשל והמערערת על פי "מבחן יסודות הטעם המסחרי" של בית המשפט את כל אחת מן הטענות האמורות וזאת על ידי הבחנה בין היתרון המיסוי הישיר אשר נוצר למר גוטשל על ידי ביצועה של העסקה על פי המתווה המתואר מעלה אל מול סיכויי הגשמת המטרות האחרות כפי שהועלו על ידי המערערים. מכוח האמור נקבע על ידי בית המשפט כי פעילותם של המערערים כאמור לעיל מהווה עסקה מלאכותית שיש בה כדי להוות הפחתת מס בלתי נאותה מכוח הוראות סעיף 86 לפקודה.

12.3.8 פסיקה – מכירת מניות נסחרות שבמועד הנפקתן חל פטור מתוקף חוק עידוד התעשייה – ע"מ 10-07-52391 שניידר נגד פקיד שומה חיפה

דוד שניידר (להלן: "המערער") ואשתו הינם ממייסדי חברת סידב מעגלים בע"מ (להלן: "החברה") שהוקמה בשנת 1981 כחברה פרטית והינה חברה תעשייתית כשמשמעותה בחוק עידוד התעשייה (מסים), התשכ"ט-1969 (להלן: "חוק עידוד התעשייה").

ביום 10.05.1994 (להלן: "מועד ההנפקה") הונפקו מניות החברה לפי שווי של 4.44 ש"ח למניה (להלן: "מחיר ההנפקה").

ביום 4.09.2007 (להלן: "מועד המכירה") מכר המערער את מניותיו בחברה תמורת 4 ש"ח למניה (להלן: "מחיר המכירה").

המערער דיווח על מכירת מניות החברה וציין את מועד ההנפקה כמועד הרכישה ואת מחיר ההנפקה כמחיר המקורי של כל מניה, בהתאם לסעיף 21א לחוק עידוד התעשייה, שלטענתו קובע בפועל אירוע מס בדמות מכירה רעיונית הפטורה ממס בעת הנפקת מניות של חברה תעשייתית, כך שלמעשה נוצר הפסד הון ממכירת המניות.

מנגד, לשיטתו של פקיד שומה חיפה (להלן: "המשיב") הוראת סעיף 21א לחוק עידוד התעשייה היא הוראה של אי חיוב, לא חל אירוע מס ולפיכך יום הרכישה הינו 1.1.2003 (להלן: "המועד הקובע") והמחיר המקורי הינו ממוצע השווי של המניה בתום כל אחד משלושת ימי המסחר בבורסה שקדמו למועד הקובע, כך שלמערער נוצר רווח הון ממכירת המניות.

בית המשפט המחוזי בחיפה מפי כבוד השופטת א' וינשטיין קבע כי בשל העובדה שלא שולם מס במועד רישום המניות בבורסה למסחר, בין אם נובע מפטור ממס ובין אם מאי-חבות במס, לא נוצר למערער "מחיר מקורי" במועד ההנפקה והמחיר המקורי נותר המחיר ששילם המערער עבור המניות במועד ההקצאה. הערעור נדחה.

12.4 מיסוי השקעות בקרנות נאמנות

12.4.1 כללי

עד ליום 31 בדצמבר 2002, מיסוי קרן נאמנות ובעלי יחידותיה הוסדר ברובו בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994. בעקבות הרפורמה, החל מה-1 בינואר 2003, מוסדר נושא מיסוי הקרן ובעלי היחידות בפקודת מס הכנסה ב**בלבד**. במקביל, בוטלו ההוראות שעניינן מיסוי הקרן ובעלי היחידות בחוק השקעות משותפות.

סעיף 105יא לפקודה, שנחקק במסגרת הרפורמה, הגדיר שלושה סוגי קרנות:

קרן נאמנות חייבת - קרן נאמנות שרווחיה חייבים במס ברמת הקרן ואילו המשקיעים בעלי היחידות פטורים ממס.

קרן נאמנות פטורה - קרן נאמנות שרווחיה והכנסותיה פטורים ממס ברמת הקרן ובעלי היחידות חייבים במס.

קרן נאמנות מעורבת - קרן נאמנות שרווחיה והכנסותיה חייבים במס חלקי ובעלי היחידות חייבים ביתרת המס.

במסגרת תיקון 147 לפקודה החל מיום 1 בינואר 2006, **בוטלה** האפשרות לסיווג קרן נאמנות כ"קרן מעורבת", כך שכל "קרן נאמנות מעורבת" הפכה למעשה ל"קרן נאמנות פטורה". משמעות הדבר היא כי נותרו שני סוגים בלבד של קרנות נאמנות: קרן נאמנות חייבת וקרן נאמנות פטורה.

12.4.2 קרן חייבת - קרן שרווחיה והכנסותיה חייבים במס ברמת הקרן ובעלי היחידות פטורים ממס

א. מיסוי הקרן

על פי סעיף 129ג(א)(2) לפקודה על הכנסתה החייבת של קרן נאמנות חייבת יחולו שיעורי המס שהיו חלים על רווחים או הכנסות כאמור אילו היו מתקבלים על ידי יחיד שההכנסה אינה הכנסה מעסק או ממשלח יד בידיו, אלא אם כן, נקבע במפורש אחרת. במסגרת תיקון 147 הוספה לסעיף הוראה כי במידה ולא נקבע להכנסה שיעור מס מיוחד, תחויב ההכנסה בשיעור המס המרבי הקבוע בסעיף 121 לפקודה.

להלן מספר הוראות נוספות באשר לחבות במס במישור הקרן החייבת:

(1) בחישוב הכנסותיה ורווחיה של קרן נאמנות חייבת, לא יותרו בניכוי הוצאות ריבית או הפרשי הצמדה מכל סוג שהוא.

(2) תקנות מס הכנסה (קביעת שיעורי מס להכנסות מסויימות של קרן נאמנות חייבת ושל קרן נאמנות מעורבת), התשס"ג-2003 (להלן: "תקנות שיעור המס"), קובעות, כי יחול מס בשיעור של 15% על הכנסות מדמי השאלה בידי קרן נאמנות חייבת (וזאת על אף שבידי יחידים הכנסות אלה חייבות בשיעור המס השולי).

(3) סעיף 129ד לפקודה קובע הוראה מיוחדת לעניין קיזוז הפסדים מניירות ערך זרים בקרן נאמנות חייבת. על פי הוראות הסעיף, הפסד מניירות ערך זרים שנצבר בקרן נאמנות חייבת עד ליום 31 בדצמבר 2002 (להלן: "ההפסד הצבור"), יועבר לשנים הבאות ויותר בקיזוז מרווח הון מניירות ערך זרים.

ב. מיסוי בעל היחידה

(1) יחיד

בתיקון 147 לפקודה נוסף סעיף 97א(7) לפקודה אשר קובע פטור בזו הלשון - "רווח הון שהיה ליחיד במכירה או בפדיון של יחידה בקרן נאמנות חייבת".

יש לציין כי הפסד מהשקעה בקרן נאמנות חייבת אינו ניתן לקיזוז כנגד רווחי הון אחרים.

(2) חברה

לגבי מי שחלו בקביעת הכנסתו הוראות פרק ב' לחוק התיאומים, רווח הון ריאלי ממכירה או מפדיון של יחידה חייב במס בשיעור הקבוע בסעיף 126א(א) לפקודה.

חברות שהוראות חוק התיאומים לא חלו בקביעת הכנסתן, התחייבו במס בשיעור 25% על רווח ההון שנצמח ממכירה או מפדיון היחידה בין השנים 2006-2009.

רווח ההון שנצמח ממכירה או מפדיון היחידה לאחר שנת 2010 מתחייב בשיעור מס חברות כאמור בסעיף 126א(א) לפקודה.

רווח הון ריאלי ממכירה או מפדיון של יחידה בידי גוף מהמנויים בסעיף 9(2) לפקודה יהיו פטורים ממס.

ג. קרן נאמנות חייבת לתושב חוץ

תקנות מס הכנסה (פטור ממס על הכנסות מסויימות של קרן נאמנות חייבת לתושבי חוץ), התשס"ג-2003 (להלן: "התקנות"), קובעות הוראות בדבר מיסוי קרן נאמנות חייבת המיועדת לתושבי חוץ בלבד (להלן: "קרן תושבי חוץ").

"קרן תושבי חוץ" הינה קרן נאמנות חייבת, שמתקיימים בה כל אלה:

(1) על פי התשקיף של הקרן, מיועדות היחידות בה לתושבי חוץ בלבד;

(2) מימון רכישת היחידות בקרן נעשה מחשבון תושב חוץ בלבד;

(3) תושב החוץ הגיש למפיץ, כהגדרתו בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, הצהרה לפי טופס 2408 על היותו תושב חוץ, בתוך 14 ימים מיום רכישת היחידה בקרן או יום תחילת שנת המס, לפי המאוחר;

(4) הקרן אושרה בידי הנציב, בתנאים שקבע באישורו.

התקנות קובעות הוראות פטור ממס על הכנסות ורווחים בידי קרן תושבי חוץ. ההוראות, מעניקות פטור ממס על אותם אפיקי השקעה שתושב חוץ היה זכאי לפטור ממס מהם אילו השקיע ישירות, כמפורט להלן:

א. רווח הון מכל אחד מאלה -

(1) במכירת ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה בישראל, אם נרכשו לאחר רישומן למסחר בבורסה למעט מלווה מדינה;

(2) במכירת עסקה עתידית הנסחרת בבורסה בישראל;

(3) במכירת נייר ערך זר.

ב. הכנסה מריבית והפרשי שער על פיקדון במטבע חוץ, שמשלמת המדינה או שמשלם תאגיד בנקאי.

ג. הכנסה מדיבידנד, מריבית ומהפרשי שער, על ניירות ערך זרים.
לעניין זה "מילוה מדינה" אגרות חוב או מלווה מדינה שהוצאו על ידי המדינה או בערבותה, הרשומים למסחר בבורסה בישראל ושהמועד לפדיונם אינו עולה על 13 חודשים מלאים מיום הוצאתם.

12.4.3 קרן פטורה - קרן שרווחיה והכנסותיה פטורים ממס ברמת הקרן ובעלי היחידות חייבים במס

הסדר המס הקבוע בפקודה לקרן נאמנות פטורה ולבעלי היחידות, עניינו במיצוי מלוא חבות המס של בעלי היחידות במישור בעל היחידה, ומשכך ניתן לקרן פטור מלא ממס על רווחיה.

א. מיסוי הקרן

מאחר והמיסוי על קרן נאמנות פטורה הוא מיסוי מלא ברמת בעל היחידה, נקבע פטור ממס על כל הכנסותיה ורווחיה של קרן נאמנות פטורה. כמו כן, יחולו על הקרן הפטורה הוראות סעיף 3(ח) לפקודה באשר לחבות במס על ריבית שלא נצברה בידה.

ב. מיסוי בעל היחידה

(1) יחיד וחבר-בני-אדם

החל מיום 1 בינואר 2012, על רווחים המחולקים ליחיד שאינו "בעל מניות מהותיים" ועל רווח מפדיון היחידה יחול מס בשיעור של 25%, ובלבד שההכנסה בידיו אינה הכנסה מעסק או ממשלח יד. "בעל מניות מהותיים" - יחויב במס בשיעור של 30% בגין רווח ההון.

רווח ההון שנצמח בידי חבר-בני-אדם ממכירה או מפדיון היחידה מתחייב בשיעור מס חברות כאמור בסעיף 126(א) לפקודה.

(2) תושב חוץ

תקנות מס הכנסה (פטור ממס לתושב חוץ על הכנסה מיחידה בקרן נאמנות פטורה), התשס"ג-2003, קובעות כי רווח הון ממכירה או מפדיון של יחידה בקרן נאמנות להשקעות חוץ על ידי תושב חוץ, יהיה פטור ממס, אם אינו רווח הון במפעל קבע של תושב החוץ בישראל ואם לא חלות לגבי תושב החוץ הוראות חוק התיאומים בשל אינפלציה או הוראות מכוח סעיף 130א לפקודה.

רווחים שקיבל תושב חוץ כאמור, מקרן נאמנות להשקעות חוץ יהיו פטורים ממס בהתקיים התנאים הקבועים לעיל לגבי תושב החוץ.

לעניין זה "קרן נאמנות להשקעות חוץ" הינה קרן נאמנות פטורה, אשר 90% לפחות מהשקעותיה בכל שנת מס הם בנכסים שההכנסה מהם היתה פטורה ממס אילו התקבלה בידי תושב חוץ; חריגה מהשיעור הקבוע בהגדרה זו לתקופה מצטברת שאינה עולה על עשרה ימים בשנת המס לא תיחשב כאי עמידה בתנאי ההגדרה.

"תושב חוץ" לעניין זה הינו אדם שהגיש למפיץ, כהגדרתו בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, הצהרה לפי טופס 2408, על היותו תושב חוץ ועל זכאותו לפטור ממס לפי סעיף 97(ב2) לפקודה או לפי סעיף 105 יד לפקודה, בתוך 14 ימים מיום רכישת היחידה, ואחת לשלוש שנים אם היו בישראל הוא או בא כוחו.

12.4.4 קרן נאמנות מעורבת - קרן שרווחיה והכנסותיה חייבים במס חלקי ובעלי היחידות חייבים ביתרת המס

במסגרת תיקון 147 לפקודה, החל מיום 1 בינואר 2006, בוטלה האפשרות לסיווג קרן נאמנות כקרן מעורבת, כך שכל קרן נאמנות מעורבת הפכה למעשה לקרן נאמנות פטורה, כמפורט להלן:

א. נקבע כי החל מיום 1 בינואר 2006, תהפוך קרן מעורבת לקרן פטורה.

ב. לגבי רווח הון ממכירת נייר ערך זר שיום רכישתו לפני שנת המס 2005 בידי קרן נאמנות כאמור - נקבע כי היה ותמכור קרן נאמנות פטורה שהיתה קרן נאמנות מעורבת לפני 1 בינואר 2006, נייר ערך שהיה נייר ערך זר לפני 1 בינואר 2006, ושיום רכישתו לפני שנת המס 2005, יחויב רווח ההון במכירתו במס בשיעור 19% על חלק רווח ההון הריאלי עד ליום 1 בינואר 2005.

12.4.5 הפיכת קרן נאמנות חייבת לקרן נאמנות פטורה

בתיקון 180 לפקודה הוכנס שינוי להגדרות "קרן נאמנות חייבת" ו"קרן נאמנות פטורה" בסעיף 88 לפקודה, באופן המאפשר לבצע שינוי סיווג מ"קרן חייבת" ל"קרן פטורה" באופן קבוע וחד-סטרי זאת כהוראה של קבע, כמפורט להלן:

(1) "קרן נאמנות חייבת" תהיה רשאית להודיע על שינוי סיווגה באופן חד פעמי עד 30 ימים לפני תחילתה של שנת מס, והיא תהפוך לקרן נאמנות פטורה החל מהיום הראשון של שנת המס שאחרי שנת המס שבה הוגשה ההודעה.

(2) במקרה זה, יראו את כל נכסיה של הקרן כנמכרים ביום האחרון של שנת המס שבה הוגשה ההודעה.

(3) מנהל הקרן ישלם את המס בתום 30 יום מן היום האמור.

(4) מחיר היחידה ביום זה ייחשב כמחיר המקורי בידי מחזיק היחידה בקרן.

לעניין זה יודגש כי תיקון 180 לפקודה בא למעשה ליצור אחידות וניטרליות במס בנוגע למיסוי קרנות הנאמנות ומיסוי המחזיקים ביחידותיהן, לרבות לעניין שיעורי המס (בעיקר לגבי חברות) והוראות קיזוז הפסדים (בעיקר לגבי יחידים).

12.4.6 טבלה מסכמת

להלן טבלה המסכמת את שיעורי המס שיחולו על בעל יחידה בקרן נאמנות אחרי תיקון 187 לפקודה (השיעורים מתייחסים לרווח ממכירת/פדיון היחידה ולהכנסות מחלוקת רווחים):

מחזיק היחידה	קרן נאמנות חייבת	קרן נאמנות מעורבת	קרן נאמנות פטורה
יחיד	פטור	בוטל	25% ⁽¹⁾⁽²⁾
חברה	רווח הון - מס חברות חלוקת רווחים - מס חברות		רווח הון - מס חברות ⁽³⁾ חלוקת רווחים - מס חברות ⁽³⁾

- (1) בכפוף לכך שאינו "בעל מניות מהותי".
 (2) אם לא תבע ניכוי הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בשל היחידה.
 (3) שיעור מס החברות נכון לשנת המס 2016 הינו 25%.

12.5 רווחים ראויים לחלוקה - סעיף 94 לפקודה

א. הגדרת רווחים ראויים לחלוקה

סעיף 94 לפקודה קובע כי במכירת מניה, יוקטן סכום רווח ההון הריאלי הנובע מהמכירה, בסכום השווה לחלק מהרווחים הראויים לחלוקה שבחברה שמניותיה נמכרות, כחלקו של מוכר המניה בזכות לרווחים בחברה.

טרם תיקון 147 לפקודה (ולאחר הרפורמה) הוגדרו "רווחים ראויים לחלוקה" (להלן: "רר"ל") כ- "רווחים ראויים לחלוקה" - רווחים כאמור שנצטברו בחברה מתום שנת המס שקדמה לשנת רכישת המניה עד תום שנת המס שקדמה לשנת המכירה שלה, ובפירוק - עד ליום התחלת הפירוק, ובלבד שלא יובאו בחשבון רווחים ראויים לחלוקה כאמור, שנצברו לפני יום ט' בטבת התשנ"ו (1 בינואר 1996), הכול לפי המאזן של החברה לתום שנת המס שקדמה לשנת המכירה או ליום התחלת הפירוק, לפי העניין לרבות רווחים שהווננו;

אולם סכומים שנצטברו בקרן לייצוב ההון כמשמעותה בסעיף 53 לא חווק עידוד השקעות הון, תש"ט-1959, או סכומים שניכויים הותר על פי סעיף 53 לחוק האמור, או רווחים כאמור באגודה שיתופית באותן שנים שבהן חלו בחישוב הכנסתה סעיפים 56, 57, 61 ו-62 ואותם רווחים נכללו ביתרת המחיר המקורי, לא יהיו בגדר רווחים הראויים לחלוקה, וסכום הרווחים הראויים לחלוקה לא יעלה על סכום הרווחים שנתחייבו במס לרבות מס שבח בתקופה האמורה בניכוי המס עליהם ודיבידנד שחולק מהם ובניכוי הפסד שנוצר בחברה שמניותיה נמכרות, אשר לא קוּזו, ובצירוף הרווחים שהיו חייבים במס כאמור אילולא פוטרו ממנו".

תיקון 147 שינה את הגדרת רווחים ראויים לחלוקה ונקבע כי לעניין פירוק המועד ייחשב כמועד - "עד ליום סיום הליכי הפירוק" מכאן שלעניין פירוק, מועד צבירת הר"ל, הורחב בעטיו של תיקון 147 לפקודה.

ב. שיעור המס החל על הר"ל

על סכום הר"ל כפי שחושב לעיל יחולו, חלף שיעורי המס החלים על הרווח הריאלי, שיעורי המס הבאים:

1. רר"ל שנצמח החל מיום 1 בינואר 2003

שיעור המס שיוטל על הר"ל יהא אותו שיעור המס שהיה מוטל על המוכר אילו הר"ל חולקו לו כדיבידנד בסמוך לפני המכירה, לפי סעיפים 125ב (למשל, 25%/30% בידי יחיד) או 126ב לפקודה (למשל, 0% בגין דיבידנד שמקורו ברווחים שהופקו בישראל, המתקבל בידי חברה החבה במס חברות), לפי העניין. יודגש כי בשונה מחישוב החבות במס בגין מכירת ניירות ערך שאינם נסחרים בבורסה לאחר תיקון 187, כלומר חלוקה לינארית של רווח ההון לתקופה שעד ליום 31.12.2011, הרי ששיעור המס שיחול על הרווחים הראויים לחלוקה בגין התקופה עד ליום 31.12.2011 (והחל מיום 1 בינואר 2003) יהיה 25% או 30% כתלות בזוהות המוכר.